

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

DIREKTORAT ZA KMETIJSTVO

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 478 91 28

F: 01 478 90 21

E: gp.mkgp@gov.si

www.mkgp.gov.si

Ekoci

ekoci.si@gmail.com

Številka: 092-199/2023/4

Datum: 18. 9 2023

Zadeva: Pobude za čimprejšnje in učinkovite rešitve nastanitve prizadetih prebivalcem RS in predlogi preventivnih aktivnosti za prihodnje nepredvidene dogodke

Zveza: *Dopis z dne 4.9.2023 in 19.8.2023*

Spoštovani,

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP) je prejelo vaš dopis s prošnjo za proučitev pobud za čimprejšnje in učinkovite rešitve nastanitve prizadetih prebivalcem RS in predloge preventivnih aktivnosti za prihodnje nepredvidene dogodke

Zahvaljujemo se vam za poslane pobude in predloge in vam v nadaljevanju pošiljamo naslednje pojasnitve.

1. *Pošiljam pobude - **Kako zagotoviti čimprej streho nad glavo ljudem, ki so bili prizadeti v ujmah.** Kot vemo nove hiše ne bodo zgrajene čez noč, na področju, ki ga pokriva MKGP pa imamo veliko težav z oživiljanjem podeželja, kjer imamo veliko resursov -potrebujemo le aktivni pristop, empatijo in socialne veščine in dobro organizacijo pa se lahko reši marsikaj. Menimo da bi z aktivom pristopom pravo organizacijo lahko bistveno pripomogli, da se zadeve spremenijo čimprej na bolje - prosimo da preučite točko 1, 2 in 3 v dopisu.*

Odgovor MKGP:

To področje je v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstva za solidarno prihodnost.

2. **Lokalna samooskrba.** *Predstavili smo naše aktivnosti - Sooskrbovalnice desetinka-kjer povezujemo direktno ljudi, ki gredo pomagat pobirati pridelek na kmetij, kmetje jim podarijo desetina pridelka kot je bila to navada naših prednikov na podeželju, ostale pridelke pa ljudje kupijo direktno na kmetiji. To je oblika direktnega povezovanja kmet-kupec, ki zna spoštovati domačo hrano in zanjo tudi kaj narediti. Seveda je to le del rešitve povečanja samooskrbe, kot meni ministrica Irena Šinko. Mi menimo-da vsako dejanje šteje - saj tudi ostale ljudi vzpodbudi k razmišljanju, ovrže razmišljanje, da je slovenska hrana draga in posredno daje pobudo, da morda ni potrebno biti lačen in čakati pa pakete solidarnostne pomoči, če si pripravljen za hrano kaj narediti. Prosimo, da preučite tudi točko 4 in 5 ter preventivne ukrepe kot npr. kako do hrane, ko so pretrgane transportne poti kot je bilo to na Koroškem je tole dobra ideja: <https://novice.svet24.si/revija/jana/clanek/zgodbe/5624d830981d4/ekotrnica-v-vsak-gasilski-dom>, ki pa jo je potrebno pričeti realizirati, ko še ni težav.*

Odgovor MKGP:

Področje glede ukrepov ob nepredvidenih dogodkih je v pristojnosti Uprave RS za zaščito in reševanje.

Prehrana in samooskrba je za vsako državo strateškega pomena. MKGP zato pospešuje razvoj kratkih verig, ki zagotavljajo krajše transportne poti od kmetijskih gospodarstev do končnega potrošnika oziroma lokalnega trga, s čim manj posredniki, in s tem hitrejšo dobavo, večjo kakovost, svežino proizvodov.

Da bo kakovostna slovenska hrana dostopna slovenskim potrošnikom so v okviru Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 (v nadaljevanju: SN SKP 2023-2027) opredeljeni različni vzvodi za odpornejši in trajnostni prehranski sistem.

Vprašanje prehranske samooskrbe je izrazito večplastno vprašanje, ki ga ni mogoče omejiti zgolj na kmetijsko politiko in še manj zgolj na SN SKP 2023–2027. Vprašanja prehrane, prehranske varnosti in spremembe prehranjevalnih vzorcev bi morale biti v ospredju več politik, ne le kmetijske, temveč tudi zdravstvene, okoljske, socialne, gospodarske, infrastrukturne, izobraževalne itd.

*3. Prosili smo vas, da vzpodbudite **strateški svet za prehrano da uvrsti slovenska zelišča, čaje in kulinariko ter brezmesne proteinsko in beljakovinske pridelke- fižol, grah soja in ostala slovenska živila v javna naročila s pozitivno diskriminacijo slovenskih živil-tako bodo otroci in bolniki zdravo jedli, naučimo jih pristnih okusov in vzpodbudimo bio krožno gospodarstvo, povečamo lokalno samooskrbo in omogočimo odkup slovenskih pridelkov, zmanjšamo odpadke, skrajšamo transportne poti. O tem smo že večkrat podali pobudo, na to temo ste razpisali že ogromno projektov- žal so premali vidni rezultati teh projektov na trgu - v na trgu je ponudba razdrobljena zato potrebujemo krovno pomoč, da bo stvar zaživela v praksi.; kar je bilo objavljeno tudi na tem posvetu <https://ekoci.si/zadnje/sporocilo-za-javnost-slovenski-caji-in-zelisca-nujnost-ali-cudovita-poslovna-priloznost/>***

Odgovor MKGP:

Sistem javnega naročanja živil omogoča, da JZ v svoje jedilnike prednostno vključujejo lokalna živila in zelišča, ekološka živila in živila iz shem kakovosti. Poenostavljen je tudi sistem naročanja za tiste javne zavode, ki imajo naročilo brez DDV do višine 215.000 evrov, kar je omejeno z evropsko zakonodajo. V tem primeru se javno naročilo ne izvaja po postopkih zakona o javnem naročanju, ampak lahko preko naročilnic, vendar pa morajo javni zavodi tudi v tem primeru obvezno naročiti najmanj 12% (15% od 2024) ekoloških živil in najmanj 20% živil iz shem kakovosti. Nad realizacijo javnih naročil pa je uveden tudi nadzor s strani inšpektorjev pristojnih za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

Želeli bi vas seznaniti, da se na drugi strani javni zavodi soočajo s težavo dobave željenih količin lokalnih in ekoloških živil ter živil iz shem kakovosti. Ponudniki so nepovezani z majhnimi količinami razmeroma manj pestre ponudbe. Težavo predstavlja tudi logistika, saj šole nimamo skladišč in imajo posledično zahteve po dnevni dostavi manjših količin, kar je ponudnikom v breme in jim predstavlja nekonkurenčnost napram večjim dobaviteljem, ki imajo poleg količin tudi logistične zmogljivosti.

Seznanjeni smo tudi, da je v okviru Strateškega sveta za prehrano tematika smernic bila obravnavana <https://www.gov.si/novice/2023-04-04-strateski-svet-za-prehrano-o-recenziji-smernic-za-prehranjevanje-v-vzgojno-izobrazevalnih-zavodih/>

Naj pojasnimo, da smernice za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih niso v pristojnosti MKGP, niti nismo bili povabljeni k sodelovanju, niti jih nismo prejeli v pregled. Sicer smernice pripravlja Nacionalni inštitut za javno zdravje v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje in Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje.

MKGP v svojih aktivnostih stalno izpostavlja pomen naročanja lokalnih živil, ekoloških živil in živil iz shem kakovosti, pomembnosti povezovanja ponudnikov in pomen povezovanja ponudnikov z javnimi zavodi in obratno. Prav tako se pomena globoko zavedamo tudi na MKGP, čemur posvečamo tudi pozornost, vendar so žal premiki počasnejši kot bi si želeli.

Zagotovo pa samo finančne vzpodbude in aktivnosti na strani MKGP ne bodo zadostovale do željenega cilja. Pomembna je tudi aktivna vloga ponudnikov, odkupovalcev in javnih zavodov kot tudi drugih ministrstev, ki so povezani z javnimi zavodi in prehrano.

V okviru izvajanja Programa razvoja podeželja 2014 - 2020, kakor tudi strateškega načrta 2023 -2027 spodbujamo potrošnjo lokalno pridelanih pridelkov in hrane.

Zelo pomemben vidik spodbujanja potrošnje lokalno pridelanih proizvodov in nenazadnje pri povečanju samooskrbe, je pravilen pristop k trženju doma pridelanih proizvodov. Kmetijstvo in z njim povezane panoge (zlasti agro-živilska) so se soočile z negativnim vplivom krize virusa COVID-19 in ukrajinske vojne. Zaradi zaježitvenih ukrepov, ki so jih zaradi zdravstvenih razlogov uvedle države, da bi preprečile širjenje epidemije ter zastoja pri dobavi ukrajinske pšenice, so se pojavile motnje v pretoku blaga, storitev in ljudi na notranjem trgu EU, kar ima in bo imelo tudi v prihodnje velik vpliv na kmetijstvo in agro-živilske verige. Še posebej na volatilnost cen.

Zaradi prekinjenih dobaviteljskih verig se že pojavljajo neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem. Vsi ti dogodki so prispevali k temu, da se potrošniki vedno bolj zavedajo, kako pomembna je zdrava, lokalno pridelana hrana, ne samo iz vidika kakovosti, temveč tudi prispevka k blaženju podnebnih sprememb. Ključnega pomena je zato povezovanje v Skupine in Organizacije proizvajalcev v smeri skupnega nastopanja na trgu. Samo s skupnim nastopom bo mogoče optimalno organizirati verigo vrednosti za vse udeležence v verigi. V smislu zagotavljanja dovolj velike in raznolike ponudbe za prodajo bodisi skozi sistem javnega naročanja za javne zavode in druge javne ustanove, kakor trgovskim verigam. Nobeden od teh udeležencev v verigi vrednosti si ne želi prevelikega drobljenja na strani dobaviteljev. Vsak dobavitelj predstavlja namreč dodaten strošek, zaradi zahtevnejše organizacije logističnih procesov, kot zaradi obdelave dokumentarnega toka ob vsakokratni dobavi.

V okviru Programa razvoja podeželja 2014 – 2020, kakor tudi v okviru strateškega načrta SKP 2023 -2027 smo oblikovali več ukrepov, ki naslavljajo povezovanje:

- horizontalni ukrepi s katerimi krepimo povezovanje med pridelovalci za učinkovitejši in bolj enoten nastop na trgu, predvsem pa možnost oblikovanja celovite ponudbe tako za trgovce, kot javne zavode in druge kupce znotraj sistema HORECA. Z ukrepom Sodelovanje želimo jačati inovativnost pri oblikovanju inovativnih modelov trženja (kratke dobavne verige) ter oblikovanja novih inovativnih proizvodov.
- zelo pomemben v verigi je ukrep za promocijo in dvig zavedanja potrošnikov, da je lokalno pridelana hrana bolj kakovostna. S pomočjo ukrepa Sheme kakovosti in ukrepa LEADER, je možno izvajati tudi promocijo, ki proizvajalcem praviloma omogoča doseganje višje tržne vrednosti za svoje proizvode;
- novost SN SKP 2023 – 2027 je tudi povezovanje v medpanožne organizacije, kjer bomo spodbujali sodelovanje vzdolž celotne verige. Osnovni namen medpanožnih organizacij, ki se lahko oblikujejo v kateremkoli od kmetijskih sektorjev, bo prav v dogovoru v verigi vrednosti o vrsti, količini in vrednosti proizvodnje za trg.

V Strateškem načrtu SKP 2023 -2027 je poudarek tudi na kolektivnih naložbah, še zlasti naložbah, ki jih izvajajo proizvajalci, povezani v skupine ali organizacije proizvajalcev oz. zadruga za izgradnjo distribucijskih centrov. Za povezane pridelovalce v organizacije proizvajalcev z operativnimi programi je MKGP pripravil tudi nabor sektorskih intervencij za sadje in zelenjavo.

Tovrstne oblike povezovanja lahko delujejo zelo stabilizacijsko v primeru neravnovesij na trgu in s svojim delovanjem lahko zagotavljajo dohodkovno varnostno mrežo. Ključno vlogo pri povezovanju pa imajo pridelovalci sami, saj mora povezovanje temeljiti na prostovoljni osnovi.

4. Državne rezerve - semena. V lanskem letu smo vam poslali pobude za več hrane in avtohtonih semen v državnih rezervah. <https://ekoci.si/zadnje/sporocilo-za-javni-pobuda-vkljucitev-semen-v-drzavne-rezerve/> Kot ste nam sporočili, delujete v tej smeri - <https://ekoci.si/zadnje/odgovor-ministrstva-na-podane-pobude-glede-prehranske-varnosti/?fbclid=IwAR1Htypi9g3zhoc6KrBmE9HJyy1Y2CH9EAVBRQp1IqIXvA7Bxw6cAHIt64Mi>

Sedaj vas prosimo za odgovor – koliko in katerih semen je letos v državnih rezervah, saj vemo, da brez semen ni hrane.

Odgovor MKGP:

V Sloveniji se prideluje uradno potrjeno seme tako tujih kot lokalnih (domačih) sort poljščin in krompirja. Glede na posejane površine in količino v Sloveniji pridelanega uradno potrjenega semena poljščin pridelamo dovolj potrebnih količin le za setev semena konoplje, krmne ogrščice ter oljne repice. Pri strnih žitih s pridelavo semena prosa pokrijemo 75 % potreb, medtem ko pridelano domače seme ječmena, ovsa, tritikale, ajde in pšenice ne zadošča niti za 50 % pokritje posejanih površin na kmetijskih gospodarstvih. Z domačo pridelavo semena koruze lahko posadimo le 2 % njiv namenjenih pridelavi te poljščine. Z doma pridelanim semenskim krompirjem lahko pokrijemo le 9 % slovenskih potreb. Površine za pridelavo semena zelenjadnic se zadnjih šest let gibljejo okoli 4 ha, kar je za slovenske potrebe zelo malo.

V okviru priprave programa oblikovanja blagovnih rezerv za novo programsko obdobje je MKGP, v zvezi z umestitvijo semen v blagovne rezerve, izvedel posvetovanje z GIZ semenarstvo in Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju: UVHVVR). Udeleženci sestanka so podali oceno, da ni nevarnosti, da seme na slovenskem trgu ne bi bilo dostopno, saj med EU dobavitelji semena deluje ustrezen mehanizem zalog semena na vseh ravneh dobavne verige. Poudarjeno je bilo, da to velja tudi za slovenske dobavitelje oziroma semenarske hiše. V zvezi s tem je tekla razprava tudi o spremljanju ponudbe in prodaje oziroma uporabe semena, da bi v primeru zaznanih sprememb podali pobudo za umestitev semena s skupnega trga EU v državne blagovne rezerve.

Slovenski trg in kmetovalci se namreč večinoma oskrbujejo s semeni kmetijskih rastlin, ki so pridelana v drugih državah članicah EU ali se uvozijo iz tretjih držav. Ker UVHVVR razpolaga le z oceno količin semen, ki so pridelana in uradno potrjena v Sloveniji, sta MKGP in UVHVVR ponovila pobudo, naslovljeno na GIZ semenarstvo, da sodelujejo pri izdelavi bilanc s prostovoljnim zbiranjem, analizo in posredovanjem svojih podatkov o prodanih količinah semena (po izvoru: domača pridelava, druge države članice oziroma uvoz).

Ocena stanja in obsega semena lokalnih sort na trgu je tudi predmet ciljnega raziskovalnega projekta (CRP), ki ga izvajata Biotehniška fakulteta in Kmetijski inštitut Slovenije, ki sicer še poteka, zagotovo pa bodo pri tem pomembni tudi podatki s katerimi razpolaga GIZ semenarstvo (po njihovi oceni je delež semena lokalnih sort tako v pridelavi kot na trgu izjemno majhen).

Za potrebe osnovnih zalog semenskega materiala premalo uporabljenih vrst oz. lokalnih sort kmetijskih rastlin, zlasti zelenjadnic kategorije standardno seme pa tudi za demonstracijske dejavnosti, je Kmetijski inštitut Slovenije v okviru programov javnih služb za leto 2023, v sodelovanju z MKGP in UVHVVR, pripravil prednostni izbor 30. lokalnih sort, ki so se v letu 2023 začele razmnoževati na SPC Ptuj. Gre za izbor registriranih lokalnih sort, ki jih je dovoljeno tržiti v Sloveniji oziroma EU.

Za namene promocije pridelave lokalnih sort so na SPC Ptuj zasnovali tudi demonstracijski vrt, ki je namenjen ozaveščanju in izobraževanju ciljnih skupin obiskovalcev, ki so kakorkoli povezani s kmetijsko pridelavo, bodisi za namene trgovanja ali samooskrbo. V letu 2023 so na demonstracijski vrt posejali 94 izbranih lokalnih sort 35ih vrst zelenjadnic, žit, krmnih rastlin in poljščin.

Ne glede na to, da imata EU in s tem Slovenija za zdaj stabilno oskrbo s semenom, moramo skupaj storiti vse kar je v naši moči, da bomo krepili tudi slovensko semenarstvo, zlasti lokalnih sort, ki so prilagojene na naše pridelovalne razmere in se večinoma tržijo in uporabljajo le v Sloveniji. Na ta način bi zagotavljali višjo samooskrbo s semenom, ohranjali naše genske vire in biotsko raznovrstnost in ohranjali ter krepili znanje na področju semenarstva, ki je tudi v povezavi z različnimi sodobnimi tehnologijami in pristopi vedno pomembnejše.

Za izboljšanje razmer na področju semenarstva pa je nujen tudi interes in sodelovanje v verigi od žlahtniteljev in vzdrževalcev do semenarjev in kmetovalcev ter drugih kupcev semena na trgu, ki le-tega uporabijo na svojih pridelovalnih površinah. K temu naj bi prispevali tudi ukrepi SKP in delujoč sistem ustvarjanja ter izmenjavo znanja in inovacij.

5. Semenske kroglice - Posejmo Slovenijo ponovno. Naprošamo Vas, da vzpodbudite vse strokovne službe in KGZS, da vzpodbudi lastnike, da čimprej posejejo s pravimi posevki obrežja, plazovite terene, požgana zemljišča -v izogib nadaljnje erozije, povečanja rasti invazivk, ustvarjanja kmetijskih puščav in nadaljnjega plazenja. Tam kjer ni humusa in tam kjer je onemogočen dostop zaradi varnosti-je potrebno posejati s semenskimi kroglicam-tako kot to delajo drugod po svetu (Kenija, Avstralija, Hrvaška..) Naše izkušnje s sejanjem semenskih kroglic na Krasu so se izkazale kot pozitivne: <https://ekoci.si/zadnje/na-krasu-ze-posejane-prve-semenske-kroglice-od-besed-k-dejanjem/> Pošljamo vam naš letak v tej smeri – v okviru gibanja Oskrbimo Slovenijo-Štafeta semen bomo vzpodbudili izdelavo semenskih kroglic. Kaj smo naredil v pretekli sezoni -lahko vidite tukaj: <https://ekoci.si/zadnje/novost-sooskrbovalnica-desetinka-oskrbimo-slovenijo-stafeta-semen-cestitke-sodelujocim-medijske-objave-videi/>

Odgovor:

Zahvaljujemo se vam za vašo pobudo glede uporabe semenskih kroglic, vendar pa je uporaba le-teh ter tudi vseh drugih primernih vrst za setev oziroma sadnjo smiselna šele takrat, ko bodo plazovi in usadi v gozdovih sanirani in bo s sanacijo odpravljena možnost plazenja tal. Bomo pa z vašo pobudo seznanili Zavod za gozdove Slovenije, ki bo za poškodovane gozdove pripravil nabor ukrepov za njihovo sanacijo.

S prijaznimi pozdravi.

Pripravili:
Tadeja Kvas Majer
Joži Cvelbar Jerman
Andreja Komel
Matej Zagorc

Maša Žagar
generalna direktorica

Poslano:

- naslovniku - po elektronski pošti